

**Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого**  
**Полтавський юридичний інститут**  
**Кафедра кримінального права та кримінально-правових дисциплін**

**С И Л А Б У С**  
**навчальної дисципліни**  
**«ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ КРИМІНАЛЬНИМ**  
**ПРАВОПОРУШЕННЯМ»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень  
Ступінь вищої освіти – магістр  
Галузь знань – 08 «Право»  
Спеціальність – 081 «Право»  
Освітня програма / спеціалізація – «Право»  
Статус дисципліни – вибіркова  
Рік набору – 2019, 2020

**Викладач – Тітко Іван Андрійович,**  
завідувач кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін,  
доктор юридичних наук, доцент

30 серпня 2019 р.

**Силабус навчальної дисципліни «Відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням»** для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Полтава: Полтавський юрид. ін.-т Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 10 с.

**Розробник**

Тітко Іван Андрійович – доктор юридичних наук, проф.

**Гарант освітньої програми**

Криницький Ігор Євгенович – завідувач кафедри цивільного, господарського і фінансового права, доктор юридичних наук, професор, старший науковий співробітник

Затверджено на засіданні кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін (протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.)

Дата оновлення – 28 серпня 2020 року  
(протокол № 1 засідання кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін від 28 серпня 2020 року)

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_ І. А. Тітко

## Дані про викладача

|                                      |                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Назва навчальної дисципліни</b>   | <b>Відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням</b>                                                                                 |
| <b>Вид навчальної дисципліни</b>     | Вибіркова, належить до циклу навчальних дисциплін спеціальної фахової підготовки.                                                                 |
| <b>Викладач</b>                      | Тітко Іван Андрійович,<br>д.ю.н., доцент, завідувач кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін ПЮІ НЮУ імені Ярослава Мудрого  |
| <b>Контактний телефон</b>            | +38 0532 560148                                                                                                                                   |
| <b>E-mail</b>                        | titko.iv@gmail.com                                                                                                                                |
| <b>Консультації</b>                  | Вівторок 13-00 – 16-00,<br>м.Полтава, Першотравневий проспект, 5, ауд. 404-в.                                                                     |
| <b>Онлайн консультації Facebook:</b> | y <a href="https://www.facebook.com/titko.ivan">https://www.facebook.com/titko.ivan</a>                                                           |
| <b>Викладач</b>                      | Пономаренко Вікторія Володимирівна, к.п.н., асистент кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін ПЮІ НЮУ імені Ярослава Мудрого |
| <b>Контактний телефон</b>            | +38 0532 560148                                                                                                                                   |
| <b>E-mail</b>                        | advokatponomar@ukr.net                                                                                                                            |
| <b>Консультації</b>                  | Четвер 13-00 – 16-00,<br>м.Полтава, Першотравневий проспект, 5, ауд. 404-в.                                                                       |
| <b>Онлайн консультації Facebook:</b> | y <a href="https://www.facebook.com/profile.php?id=100026503443483">https://www.facebook.com/profile.php?id=100026503443483</a>                   |

## Анотація навчальної дисципліни

Розкривається поняття та зміст основних категорій кримінального провадження в частині відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Вивчається специфіка юридичної діяльності учасників кримінального процесу, спрямованої на задоволення (відстоювання) майнових інтересів. Розглядаються тенденції розвитку механізмів відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням; національної практики та позицій Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), що можуть бути застосовні в питаннях відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням; специфіка встановлення та обчислення шкоди, завданої особі кримінальним провадженням або кримінальним правопорушенням; особливості доказування факту та розмірів шкоди, завданої кримінальним правопорушенням; різні аспекти відшкодування майнової та немайнової (моральної) шкоди. Студенти знайомляться із основними нормативно-правовими актами, що регламентують питання відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, вчать застосовувати правові норми на практиці, а також знайомляться із правозастосовною практикою їх реалізації.

### **Мета та завдання навчальної дисципліни**

Мета навчальної дисципліни «Відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням» – набуття студентами здатності розв'язувати складні задачі і проблеми, пов'язані із відшкодуванням шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, що передбачає проведення різноманітних досліджень та/або здійснення інновацій.

Завдання:

- формування у студентів спеціалізованих концептуальних знань з питань відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, що включають сучасні наукові здобутки у цій галузі права, котрі є основою для оригінального мислення та проведення досліджень у вказаній сфері;
- набуття студентами спеціалізованих умінь/навичок розв'язання проблем, котрі виникають в учасників кримінального провадження в процесі діяльності, спрямованої на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- здатність інтегрувати знання, набуті у процесі вивчення цієї та низки інших навчальних дисциплін, й розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних контекстах;
- здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності, зокрема щодо застосування набутих теоретичних знань та сформованих практичних навичок щодо реалізації права на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- формування у студентів знань та умінь, необхідних для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою генерування нових знань у питаннях відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

### **Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми.**

#### **Міждисциплінарні зв'язки**

*Пререквізити:* Кримінальний процес», «Криміналістика», «Основи доказування у кримінальному судочинстві», «Процесуальні документи у кримінальному провадженні», «Теорія та практика досудового розслідування», «Адвокат у кримінальному провадженні».

*Кореквізити:* «Теорія і практика кримінального процесуального доказування».

*Постреквізити:* «Криміналістичні експертизи».

### **Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти**

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

- сформулювати поняття та зміст основних категорій, що застосовуються в процедурах відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- систематизувати втілення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права при вирішенні питань відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- проаналізувати способи відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- досягти засвоєння особливостей процесу відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- інтерпретувати кримінальні процесуальні норми, що регламентують процес відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- застосовувати на практиці положення закону, що регламентують процес відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;

- пояснювати практику реалізації норм, що регламентують процес відшкодування шкоди;
- визначити правову позицію щодо способу і тактики діяльності, спрямованої на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- пропонувати проекти правозастосовних актів, якими вирішуються питання щодо відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- прогнозувати результат впливу проектів нормативно-правових актів на правовідносини в сфері відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

**Розклад занять з навчальної дисципліни на 2020-2021 н.р.  
для студентів денної форми навчання**

| Дата                   | Теми лекцій                                                                     | Теми практичних занять                                                                                                 | Теми самостійної роботи                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 01.02.21 -<br>12.02.21 | 1. «Поняття шкоди у кримінальному процесі та її види»                           | 1. «Поняття шкоди у кримінальному процесі та її види»<br><i>Основна література:</i> 9; 11.                             | Поняття шкоди у кримінальному процесі та її види. Матеріальна шкода. Моральна шкода. Форми відшкодування (компенсації) шкоди в кримінальному процесі. Міжнародні стандарти відшкодування шкоди у кримінальному провадженні                                                                           |
| 15.02.21 -<br>26.02.21 | 2. «Загальна характеристика осіб, яким кримінальним провадженням завдано шкоди» | 2. «Загальна характеристика осіб, яким кримінальним провадженням завдано шкоди»<br><i>Основна література:</i> 3; 4; 6. | Поняття особи, якій кримінальним правопорушенням завдано шкоди. Потерпілий, цивільний позивач, виправданий. Юридична особа, як потерпіла особа у кримінальному процесі. Цивільний позивач та його місце у кримінальному процесі. Виправданий (реабілітований) та його місце у кримінальному процесі. |
| 01.03.21 -<br>12.03.21 | 3. «Цивільний позов у кримінальному провадженні»                                | 3. «Цивільний позов у кримінальному провадженні»<br><i>Основна література:</i> 1; 3; 4; 5; 6; 8; 9; 12                 | Цивільний позов у кримінальному провадженні. Предмет і підстави цивільного позову. Суб'єкти провадження за цивільним позовом.                                                                                                                                                                        |
| 15.03.21 -<br>26.03.21 | 4. «Інші механізми відшкодування шкоди, завданої в результаті вчинення          | 4. «Інші механізми відшкодування шкоди, завданої в результаті вчинення                                                 | Реституція у кримінальному провадженні. Інститут угод у кримінальному процесі. Добровільне відшкодування                                                                                                                                                                                             |

|                        |                                                                                          |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                        | кримінального правопорушення»                                                            | кримінального правопорушення»<br><i>Основна література:</i> 2; 11; 12                                                                          | шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Відшкодування потерпілому завданої кримінальним правопорушенням шкоди державою (за рахунок Державного бюджету України).                                                                                                                                 |
| 29.03.21 -<br>09.04.21 | 5. «Особливості відшкодування матеріальної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням» | 5. «Особливості відшкодування матеріальної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням»<br><i>Основна література:</i> 1; 3; 4; 5; 6; 8; 9; 12 | Матеріальна шкода як елемент об'єктивної сторони окремих кримінальних правопорушень. Доведення причинно-наслідкового зв'язку між фактом вчинення кримінального правопорушення та заподіянням шкоди. Способи встановлення розміру матеріальної шкоди, заподіяної кримінальним. Види матеріальної шкоди |
| 12.04.21 -<br>23.04.21 | 6. «Особливості відшкодування моральної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням»    | 6. «Особливості відшкодування моральної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням»<br><i>Основна література:</i> 1; 3; 4; 5; 6; 8; 9; 12    | Характер і розмір моральної шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Способи доведення розміру моральної шкоди. Спірні питання застосування судово-психологічних експертиз для доведення розміру моральної шкоди.                                                                                |
| 26.04.21 -<br>07.05.21 | 7. «Заходи забезпечення цивільного позову в кримінальному провадженні»                   | 7. «Заходи забезпечення цивільного позову в кримінальному провадженні»<br><i>Основна література:</i> 6; 7; 10                                  | Тимчасове вилучення майна підозрюваного під час вчинення окремих слідчих (розшукових) дій. Арешт майна. Види майна, на яке може бути накладено арешт. Обмеження щодо накладення арешту на майно.                                                                                                      |
| 10.05.21 -<br>21.05.21 | 8. «Виконання рішення суду в частині відшкодування шкоди, завданої кримінальним          | 8. «Виконання рішення суду в частині відшкодування шкоди, завданої кримінальним                                                                | Нормативна регламентація питань виконання рішень суду в частині відшкодування шкоди,                                                                                                                                                                                                                  |

|  |                  |                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--|------------------|---------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | правопорушенням» | правопорушенням»<br><i>Основна література: 7.</i> | завданої кримінальним правопорушенням. Форми відшкодування завданих збитків: вчинення певних дій, передача потерпілому речей, визначених родовими ознаками, виконання робіт з відновлення пошкодженого майна, грошова компенсація тощо. Процедура виконавчого провадження: початок, часові межі, завершення. |
|--|------------------|---------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

### Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів передбачає позааудиторне вивчення окремих тем або поглиблене вивчення окремих питань, які охоплюються програмою курсу, але не розглядаються під час лекцій та практичних занять. Результати самостійної роботи можуть бути представлені студентом у формі:

1. наукової статті;
2. наукової доповіді;
3. тез наукової доповіді на конференції;
4. огляду судової практики;
5. реферату за вузькоспеціальною проблематикою;
6. анотації прочитаної додаткової літератури з курсу та додаткових джерел.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у «Методичних рекомендаціях до самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням»» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право» / уклад. І.А.Тітко. Полтава : ПЮІ Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 7 с.

### Інформаційне забезпечення курсу

#### *Основні нормативно-правові акти*

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст.141. Дата оновлення: 03.09.2019. URL: <https://bit.ly/2GeSeRP> (дата звернення: 27.08.2020).
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. Дата оновлення: 13.05.2004. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text) (дата звернення: 27.08.2020).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. Дата оновлення: 21.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
4. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5. Дата оновлення: 24.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 27.08.2020).

5. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду : Закон України від 01.12.1994 № 266/94-ВР. Дата оновлення: 17.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.08.2020).

6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. Дата оновлення: 21.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 27.08.2020).

#### Основна література

1. Аленін Ю., Пожар В. Цивільний позов у кримінальному провадженні: особливості доказування та вирішення. *Право України*. 2014. № 10. С. 116-123.
2. Аракелян Р. Ф. Індикатори ефективності інституційних засад при розгляді медіації в кримінальному провадженні. *Юридична наука*. 2015. № 4. С. 130-137.
3. Беседа С., Мітцель О. Відшкодування потерпілому шкоди, заподіяної злочином, як завдання кримінального провадження. *Вісник прокуратури*. 2015. №2 (164). С.42-48.
4. Банчук О. А., Дмитрієва І. О., Малишев Б. В. та ін. Відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів: європейські стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. редакцією О.А. Банчука. Київ: Москаленко О. М., 2015. 268 с.
5. Воробйова І. А. Особливості предмета доказування щодо цивільного позову в кримінальному судочинстві України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Вип. 4. Т.3. С. 100-103.
6. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: монографія. Одеса: Юрид. л-ра, 2015. 712 с.
7. Гринюк В. О. Виконання вироку суду в частині цивільного позову в кримінальному провадженні. *Форум права*. 2013. №1. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP\\_index.htm\\_2013\\_1\\_39.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_1_39.pdf) (дата звернення: 29.08.2019).
8. Кахнич Х. Р. З'єднаний процес як спосіб захисту прав потерпілого від злочину у кримінальному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2013. 20 с.
9. Козак І. Проблеми відшкодування шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 11. С.89-93.
10. Мала О. Проблемні питання забезпечення цивільного позову у кримінальному провадженні. *Вісник прокуратури*, 2015. № 2 (164). С. 58-65.
11. Нор В. Інститут відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні за чинним КПК України: здобутки і резерви для вдосконалення. *Право України*. 2013. № 11. С. 32-41.
12. Тітко І. А. Нормативне забезпечення та практика реалізації приватного інтересу в кримінальному процесі України: монографія. Харків: Право, 2015. 448 с.

#### Вимоги викладача

Студенти *повинні*: активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та розробленні кейсів, повною мірою долучатися до активних форм навчання, використовувати різноманітні джерела з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення особливостей доказування у кримінальному провадженні. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються.

Студентам *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри (гурток з кримінального процесу), написанні наукових статей і рефератів.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» ([https://nlu.edu.ua/files/norm\\_doc/kodeks\\_academichnoyi\\_etyky.pdf](https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf)).

Під час аудиторних занять використовувати мобільні телефони тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекцій). Дозволяється користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації. Дозволено приносити із собою питну воду. В разі нагальної потреби дозволено виходити із аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

### **Контрольні заходи результатів навчання**

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Видами *поточного контролю* знань студентів є:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на *практичних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист есе або реферату за ініціативи студента. За підсумками практичних занять студент може отримати від 0 до 28 балів;

- протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 8;

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на *лекційних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування. За підсумками поточного контролю на лекціях студенти можуть отримати від 0 до 4 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів із навчальної дисципліни є *залік*, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Залік складається в усній формі за білетами до заліку. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до заліку, становить 20 балів. Питання для підготовки до заліку розміщено на порталі АСУ. Оцінювання результатів навчання при підсумковому контролі здійснюється відповідно до «Положення про моніторинг знань студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого», затвердженого наказом ректора університету від 26 червня 2015 р. № 127.

### **Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів**

| Лекційн<br>і<br>заняття | Практичні заняття (поточний контроль) |               |               |               | Самостійна<br>робота | Залік<br>(підсумковий<br>контроль) | Підсум<br>кова<br>оцінка<br>знань |
|-------------------------|---------------------------------------|---------------|---------------|---------------|----------------------|------------------------------------|-----------------------------------|
|                         | Модуль<br>№ 1                         | Модуль<br>№ 2 | Модуль<br>№ 3 | Модуль<br>№ 4 |                      |                                    |                                   |
| max 4                   | max 7                                 | max 7         | max 7         | max 7         | max 8                | max 60                             | max<br>100                        |

### Шкала підсумкової оцінки знань студентів

| Оцінка<br>за<br>шкалою<br>ECTS | Визначення                                                                            | Оцінка за<br>національною<br>шкалою | Оцінка за 100-бальною<br>шкалою |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|---------------------------------|
| A                              | <b>Відмінно</b> – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок              | зараховано                          | 90 – 100                        |
| B                              | <b>Дуже добре</b> – вище середнього рівня з кількома помилками                        |                                     | 80 – 89                         |
| C                              | <b>Добре</b> – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок         |                                     | 75 – 79                         |
| D                              | <b>Задовільно</b> – непогано, але зі значною кількістю недоліків                      |                                     | 70 – 74                         |
| E                              | <b>Достатньо</b> – виконання задовольняє мінімальні критерії                          |                                     | 60 – 69                         |
| FX                             | <b>Незадовільно</b> – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати                 | Не зараховано                       | 35 – 59                         |
| F                              | <b>Незадовільно</b> – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс |                                     | 0 – 34                          |